

ಡಾ.ವಿನೋದ ಭಟ್ಟಿ

ಸಾವಿನ ಮನೆಯಿಂದ
ಹೊರಬರುವಾಗ ದುಃಖಿತರಿಗೆ,
'ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬೇಗ ಭೇಟಿಯಾಗಿ
ಕೂತು ಮಾತಾಡೋಣ' ಎಂದರೆ
ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ?

329: ಹೊಸ ದಾರಿ - 69

ನಮ್ಮ ಹಿತಚಿಂತಕರಲ್ಲದ ಹಿರಿಯರು ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದಾಗ ಮನದ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿದವು. ಈ ಸಲ ಸಾವಿನ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುವುದು, ಹಾಗೂ ದುಃಖಿತರನ್ನು ಸಂತ್ರಸ್ತುವುದು ಹೇಗೆಂದು ನೋಡೋಣ.

ಶವದೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ವರ್ತನೆ: ಸತ್ತವರ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುವುದು ಎಂದರೆ ಅನೇಕರ ಮೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಸಜೀವಿಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವ ನಮಗೆ ನಿರ್ಜೀವಿಯೊಡನೆ 'ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು' ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಆತ್ಮೀಯರ ಶವವಾಗಿದ್ದರೆ ಭೋರಿಟ್ಟು ಅಳುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಕಂಗೆಟ್ಟು ದೂರ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರ ತನಕ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹಜವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವಾವಶೇಷವೇ ವರ್ತನೆಗೆ ಕೈಮರ. ಆದರೆ ಪರಿಚಿತರಾದ, ಆದರೆ ಕಡಿಮೆ ಆತ್ಮೀಯರಾದವರ ಶವವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ತಾಯಿಯೇ ತಂದೆಯೇ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರು ಜೀವಂತ ಇರುವಾಗ ನೋಡಿ, ಮಾತಾಡಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಶವದೊಂದಿಗೆ? ಬುದ್ಧಿ ಓಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆ? ಈ ನೋಡುವ, ಮಾತಾಡುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: ಇವೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಾತ್ಮಕ, ತ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಆಗಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಲ್ಲ. ತೀರಿಕೊಂಡವರು ಆತ್ಮೀಯರಾದಷ್ಟೂ ಭಾವನೆಗಳು ಪುಟಿದೇಳುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅವರ ಕೈತುತ್ತು ತಿಂದಿದ್ದರೆ ಗಂಟಲು ಗದ್ದದ ಆಗಿ ಆ ಕೈಹಿಡಿದು ದುಃಖಿಸುತ್ತೀರಿ. ಹಾಗಾಗಿ, ಆತ್ಮೀಯರಲ್ಲದವರ ಶವವನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದಾಗ ದುಃಖವಾಗದಿದ್ದರೆ ಕೆಳುಭಾವಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರು ನೀವು ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮೀಯರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೂ ಅಳು ಬರದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ನನಗೆ ಅಳು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಳುವುದು ಬೇಡ. ಅಂತರಾಳದಿಂದ ದುಃಖ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ತಂದಿಸಿ. ಹಾಗೆಯೇ, ನಿಮ್ಮ ದುಃಖವು ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿಯ ನಿವಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವತ್ತೋ ದುಃಖಿಸಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು, ನಮಗೆ ಅಲ್ಪಪರಿಚಯದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ (ಉದಾ. ನಿಮ್ಮ ಬೀದಿಯ ಆ ತುದಿಯಲ್ಲಿ) ಸಾವಾದಾಗ ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ನೈಜ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ನೆರೆಮನೆಯ ಹೆಣವನ್ನು ಎತ್ತುವ ತನಕ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ (ಹಾಗೂ ಮನದ) ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸಾವಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿಡುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ನಡುವಿನ ಗೋಡೆಗಳು ವಾಸ್ತವಕ್ಕಿಂತಲೂ ದಪ್ಪಗಿವೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಲೋಕಾರಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಾವು ಅಶುಭ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಕಾರಣವೆ? ನಾನು ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ ಓಣಿಯ ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ಜನರ ಕಾಲುಗಳ ಸಂದಿನಿಂದ ಶವವನ್ನು ಕಡ್ಡು ನೋಡಿದಾಗ ಹೀಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲದ ಹೊರತಾಗಿ ಮತ್ತೇನೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಮನೆಯ ಹೊರಗೇ ನಿಂತು ಅಮ್ಮನಿಂದ ಬಯ್ಯಳ ಜೊತೆಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ಸುರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಸತ್ತವರ ಪ್ರೇತವು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಷ್ಟೆ ಹೆದರಿಸಿದಳಾದರೂ ನನಗೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಾವೆಂದರೆ ಅಶುಭ, ಶವವೆಂದರೆ ಮೈಲಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತರಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಒಂದು ಘಟನೆ ಜರುಗಿತು. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶವಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕಂಡೆ.

'ಅಲ್ಲಾಹ್ ಹೋ ಯಾ ರಸೂಲಲ್ಲಾಹ್' ಎನ್ನುವ ಚರಮಗೀತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನೂರಾರು ಜನರು ಹೆಗಲು ಕೊಡಲು ತವಕದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಏನೆನಿಸಿತೋ ಏನೋ, ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶವಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟೆಬಿಟ್ಟೆ! (ಇದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.) ಅಂದಿನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಾವನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಹತಾಪ ಅನಿಸುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ಬರಬಾರದ ಭಾವನೆಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವೈದ್ಯನಾದ ನಂತರವಂತೂ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸಾಯುವವರನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ನೋಡಿದ ನನಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮನವರಿಕೆ ಆಗಿದ್ದು ಇದು: ಸತ್ತವರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮೊಳಗಿರುವ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಶವದಲ್ಲೇನೂ ಮೈಲಿಗೆ, ಭಯ ಇಲ್ಲ; ಶವ ಶವವೇ ಇನ್ನು, ಸತ್ತವರು ದೆವ್ವವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಿದ್ದರೆ, ಆತ್ಮೀಯರು ಸತ್ತು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಏನೆನ್ನುತ್ತೀರಿ?

ಇದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡರೆ ಅಲ್ಪಪರಿಚಿತರ ಸಾವನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಯಾರದೇ ಸಾವು ನಿಮಗೊಂದು ಸವಾಲು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆ ಹಾಗೂ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ನಿವೇಂಥವರು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ನೀವು ತೋರುವ ಬದಲು ವರ್ತನೆಯ ನಿಮ್ಮ ಅಂತಕರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂತ್ರಸ್ತುವುದು ಹೇಗೆ?

ದುಃಖಿತರೊಡನೆ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿಂದ ಶುರುಮಾಡುವುದು ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾದ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿದೆ: 'ಇದು ಹೇಗಾಯಿತು?' ಪ್ರಶ್ನೆ ಸರಳವಾದರೂ ಫಲಶ್ರುತಿ ಆಳ. ದುಃಖಿತರು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇನ್ನೂ ನಂಬಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದವರಿಗಲ್ಲ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ದುಃಖ ಕಟ್ಟಿಯೊಡೆದು ಹೊರಬರಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಅಳಬೇಡಿ ಎನ್ನದೆ ಮೃತರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಳಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಿ.

ದುಃಖಿತರೊಡನೆ ನೈಜ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬಣ್ಣದ ಮಾತು ಬಿಡಿ; ಕನಿಷ್ಠ ಮಾತಾಡಿ, ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ದುಃಖಿತರ ಕೈಯನ್ನೋ ಹೆಗಲನ್ನೋ ಮುಟ್ಟಿ. ಅಥವಾ ತಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅಳು ಬಂದರೆ ಅತ್ತುಬಿಡಿ. ಅವರ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಸ್ತಂದಿಸಿ. ಇದಾವುದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಇರಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗಾಗಿ. ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬರು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ: ಇವರ ತಾಯಿಗೂ ಸೋದರನಿಗೂ ಕೋವಿಡ್ ತಗುಲಿ, ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡಂತೆ. ಈಕೆಯ ಅತ್ತಿಗೆ 'ನಿನ್ನ ಹೊಸಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಸಾಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದಂತೆ. ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಈಕೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೊಸಮನೆಗೆ ಬಂದಿರಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದು, ಹೊಸನಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಬೀಳುವ ಭಯದಿಂದ ತಾಯಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಜಾರಿಬಿದ್ದು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಹೊಸಮನೆ ನರಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಹಾಗಾಗಿ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅವಿವೇಕವೂ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಕೊಟ್ಟು ಸಕಾರಣಗೊಳಿಸುವುದೂ ಬೇಡ (ಓಹೋ, ಮಧುಮೇಹ ಇತ್ತು, ಎರಡೂ ಕಿಡ್ನಿಗಳು ಫೇಲ್ ಆಗಿದ್ದುವು ಅಂತೀರಿ. ಇನ್ನೇನು?). ಯಾಕೆ? ಕಾಯಿಲೆ ಸಹಜ, ಸಾವು ಸಹಜವಲ್ಲ. 'ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ಥಿತಿಗಿಟ್ಟಿರುವವರು ಬದುಕಿದ್ದಾರಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ?

ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಭೇಟಿಯಾಗೋಣ: ಸಾವಿನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುವಾಗ 'ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನದೆ ಹೋಗುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಬದಲಾಗಿ, 'ಇದೆಲ್ಲ ಕಳೆಯಲಿ; ನಂತರ ಕೂತು ಮಾತಾಡೋಣವಂತೆ. ಬೇಗ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದರೆ? ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನಿದ್ದೇನೆಂದು ಭರವಸೆ ಸಿಕ್ಕು, ಒಂಟಿತನ ದೂರವಾಗುತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಮನದ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ದುಃಖದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ: 8494933888;

Email: vinod.chebbi@gmail.com